

АНТРОПОНІМИ КАЗКИ «ДІДУСЬ АПЧИХ ТА ЙОГО ДРУЗІ» ОЛЕКСАНДРА ВІЛЬЧИНСЬКОГО

Імена людей, божеств і місць мають особливе значення у чарівних казках. Вони не просто надають персонажам і локаціям індивідуальності, але й допомагають розкрити ідею казки. У казках антропоніми, тобто власні імена персонажів, є важливим засобом створення художніх образів.

Проблемам літературної ономастики присвячені праці Л. О. Белея, В. М. Калінкіна, Ю. О. Карпенка, М. Р. Мельник та ін.

Дослідження власних імен цієї казки може допомогти краще зрозуміти, які нові підходи до використання ономастики в літературі пропонують сучасні українські письменники. По-друге, ця казка є свіжим і актуальним твором, який може зацікавити широку аудиторію.

Мета дослідження – аналіз антропонімів казки Олександра Вільчинського.

Казка «Дідусь Апчих та його друзі» українського письменника Олександра Вільчинського є яскравим прикладом використання антропонімів у літературному творі. Антропоніми – це власні імена людей, тварин, міфологічних істот тощо. У казці вони відіграють важливу роль, допомагаючи авторці створити реалістичний образ світу та його мешканців.

Головними героями казки є лісовички: дідусь Апчих, його сестра Кахик та брат Хихик. Ці імена мають звуконаслідувальний характер, що підкреслює їхню природу. Апчих – це звуконаслідування чханья: «Походження імені чомусь у них, лісовичків, саме так: вітряні протяги, що гуляють парком, йому ніколи не подобалися, і щойно зачувши їх, він голосно пчихав.» [1, с.6], Кахик – покахикування, Хихик – хихикання: «Сестриця своїм покахикуванням із самого дна найглибшого з тих ярів, що, як відомо, пролягають уздовж Погулянки, а братик – хихиканням, що начеб відбивається від плеса.» [1, с.10] Ці імена також є символічними, адже підкреслюють доброзичливий та веселий характер лісовичків. Ім'я їжака-друга лісовичків має французький характер, як зазначає сам автор: «Їжак-Жак, тож вийшло дещо на французький лад» [1, с. 15]. Їжака-Жака назвали так за його дивну звичку повторювати закінчення останнього слова в реченні двічі. Воно підкреслює його оригінальність та незвичайність. Ім'я трансформера Оптімуса Найкращого, схоже, є похідним від імені легендарного автоботу Оптімуса Прайма. Воно підкреслює його силу та справедливість. Ім'я іграшки Смайлика-липучки є описовим. Воно підкреслює її зовнішній вигляд: «А разом із трансформером знайшовся і Смайлик-липучка, який просто випадково приліпився до Оптімуса на тому звалищі поламаних іграшок, зате тепер вони нерозлучні друзі» [1, с. 14].

Ім'я чуперадла Чуперадлика є похідним від слова «чуперадло» – львівського жаргонного слова, яке означає клоуна. Воно підкреслює його веселий та товариський характер:

«Так, це було воно львівське чуперадло із родини Чуперадлів» [1, с. 26]. Ім'я маленького мокриця Моквика є описовим. Воно підкреслює його зовнішній вигляд. «У темному сирому підвалі старого будинку, на самому дні його найтемнішого кутка, мешкав собі маленький Моквик» [1, с. 29]. Імена мами Мокви та тата Моквуна, а також ім'я їхньої моквинської родини, походять від слова «мокрый». Це підкреслює, що вони всі є мокрицями. А їхня сусідка Цвіль, найімовірніше справжня цвіль, яка мешкає у підвалі. Ім'я Цвірик має описовий характер. Воно походить від слова «цвіркун», яке означає невелику прямокрилу комаху, що має характерний спів: «А я просто Цвірик, – відповіла співуча комаху» [1, с. 30]. Ім'я Моксі походить від слова «мокриця», яке означає невелику прямокрилу комаху, що має мокре, слизьке тіло. «Про ті двері йому ще раніше розповідала знайома мала мокриця Моксі» [1, с. 29]. Також, ми можемо побачити зміну імені сестриці Кахик, після Чуперадликового чаю на Йой: «- Тепер я – Йой! Невже не чуєш? Тепер моє ім'я Йой! – повторила їхня сестриця» [1, с. 31]

Справжні імена автор дає своїм трьом персонажам- хлопчику Дмитрику: «І хоча Дмитрик лише недавно навчився грамоти і читав ще по складах...» [1, с. 13] та пані Марії: «Бо то лише Муркіт, ну і, може, ще його господиня пані Марія вважали, що молоко у ній котяче» [1, с. 58]. Автор називає домашніх улюбленців традиційними іменами – кіт Муркіт: «У кота Муркота багато роботи» [1, с. 58] та песик Дюзя: «А от песик Дюзя, який мешкав з котом в одній квартирі, так не думав» [1, с. 58]. А от мишу кіт Муркіт назвав Настею: «Хоча, якби знала, що стала Настею, то, може, це їй навіть і сподобалося б, бо ж краще мати хоч якась ім'я, ніж ніякого» [1, с. 62].

Використання імені Михайла Коцюбинського в казці «Дідусь Апчих та його друзі» є важливим художнім прийомом, який допомагає автору створити яскравий і незабутній образ дядечка Хо та підкреслити його зв'язок з українською культурою: «Дядечко Хо – це їхній далекий родич, найвідоміший з усіх українських лісовичків, про нього колись навіть написав оповідання славетний письменник Михайло Коцюбинський» [1, с. 5].

Проаналізовано походження імен персонажів казки «Дідусь Апчих та його друзі» Олександра Вільчинського. Було встановлено, що імена цих персонажів мають описовий або гротескний характер. Вони допомагають читачеві краще зрозуміти персонажів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вільчинський О. К. Дідусь Апчих та його друзі: казкові повісті. Тернопіль : Видавництво Богдан, 2023. 72 с.